یادداشت

صلاحیت دیوان عدالت اداری درخصوص آموزش زبان محلی

سالار سیف‌الدینی

ورود دیـوان عدالـت اداری در سیاسـت‌گذاری زبانی و قومی امری بی‌سـابقه است. اصولا ساختار این نهاد برای چنین امـری آمادگی ندارد و برای این وظیفه طراحی نشـده اسـت.اخیرا دیـوان عدالت اداری بـا شـکایت یک وکیـل به طرفیـت «وزارت آموزش‌وپرورش» رأیی درخصـوص اصل ۱۵ قانون اساسـی صادر کرده اسـت که ممکن است بعدها محل مناقشه باشـد. فارغ از فقدان صلاحیت ذاتی دیوان برای رسـیدگی به این شکایت و تفسیر قانون اساسـی که در صلاحیت شـورای نگهبان است، به نظر می‌رسد رأی مذکور با اصل ۱۵ نیز در تضاد باشد. زیرا اصل ۱۵ صرفا تدریس «ادبیات» زبان‌های محلی را در کنار زبان فارسـی آزاد اعلام کرده اما رأی دیوان عدالت اداری، بر خلاف قانون اساسی آموزش دوزبانه از ابتدایی تا دبیرسـتان به‌همراه چاپ کتب درسی و حتی کمک‌آموزشـی را وظیفه دولت دانسته است. در مقام تفسـیر باید توجه کرد که اصل ۱۵ بخشی از فصل دوم قانون اساسـی اسـت؛ درحالی‌که حقوق شهروندی در فصل سوم ذکر شده و ربطی به حقوق شهروندی ندارد.بر اساس قانون، رسیدگی به شکایت درخصـوص تصمیمات برخـی نهادهای حاکمیتی مانند شـورای عالی امنیت ملی و شـورای نگهبان، قوه قضائیه خـارج از حدود صلاحیت دیوان عدالت اداری است زیرا فاقد خصلت اداری است.تصمیمات کلان و سیاست‌گذاری در موضوع قومیت‌ها، مذاهب و اقلیت‌های دینی در حوزه تخصصی شـورای عالی امنیت ملی و گاه شورای عالی انقلاب فرهنگی است؛ در نتیجه امری حاکمیتی یا فرا قوه‌ای است. بنابراین شـکایت از یک وزارتخانه مانند آموزش‌وپرورش در این زمینه بلاوجه اسـت و دیوان عدالـت اداری نیز مخاطب شـورای عالی امنیت ملی نیست.از سویی، تصمیم‌گیری دربـاره اقوام و قومیت‌ها به‌ویژه در امر آمـوزش اصولا ربطـی بـه وزارت آموزش‌وپرورش ندارد که طرف شکایت باشد. دیوان صرفا برای برخی تصمیمـات اداری نهادهای عمومی صلاحیت دارد. به عبارتی صلاحیت دیـوان عدالت اداری معطوف به «اداره» اسـت نه حاکمیت ملی. بنابراین تدریس زبان‌هـای محلی یا عدم آن صرفـا با تصمیم وزارت آموزش‌وپـرورش نیسـت.صلاحیت شـورای عالی امنیت ملی و حتی شـورای عالـی آموزش‌وپرورش (که آن نیز نهاد حاکمیتی اسـت) دخالت کند.نظام آموزشـی ایران، به‌درسـتی نظامی تک‌زبانه بوده و قانون اساسی پشـتیبان این نظم است. رأی دیوان به لحـاظ منافات با قانون اساسـی و فقدان صلاحیت ذاتی فاقد موضوع است و نهادهای حاکمیتی را ملزم نمی‌کند. هرچند آموزش چند واحد اختیاری زبان‌های محلی می‌تواند در شرایطی مقبول باشد؛ اما این امر نـه با روندهـای غیرحقوقی؛ بلکه بـا خرد جمعی نهادهای ذی‌ربـط به‌گونه‌ای‌که مخل نظم حقوقی تک‌زبانه نباشد، صورت خواهد گرفت.همه زبان‌های ایرانی، دارایی فرهنگی محسوب می‌شوند و قابلیت زیادی در انتقال احساسات و حتی در مواردی تقویت واژگان فارسی به‌ویژه واژه‌های فراموش‌شده باستانی (کـه هنوز در زبان نواحی کاربرد دارد) دارند؛ اما نوع نگاه به این مسئله باید فرابخشی، جامع، حاکمیتی و ایران‌گرایانه باشـد؛ به‌ویژه آنکه شورای‌عالی آموزش نیز با همکاری دیگر نهادهای حاکمیتی هم‌اکنون در این زمینه فعال اسـت و هر نوع مداخله نابجا به این روند آسـیب می‌زند.هریک از نهادهای کشور باید در مسیر رسالت تعیین‌شده و طراحی‌شده حرکت کرده و حدود صلاحیت خود را فراموش نکنند.

عکس: بهنام جانز

کنکاشی در تلاش‌های زنان برای دستیابی به حقوق درخور

راه سخت زنان

اعظم هوشنگی: همیشـه راه برای زن‌ها طولانی و سـخت بوده اسـت. در طول تاریخ زنان از ستم‌ها و محرومیت‌های بسـیاری رنج برده و برای رسیدن بـه حقوق خود مبـارزات گسـترده‌ای کرده‌اند که ذکـر اندکی از آن مثنوی هفتاد من کاغذ شـده و از حوصله یک مقاله خارج اسـت. در ایران شـرایط به مراتب سـخت‌تر بوده اسـت. مصائب زنان؛ از رانندگـی در خیابان‌ها گرفته تـا نمایندگی مجلس نشـان از فرهنگ توسـعه‌نیافته عدالت جنسـیتی است. هرچند روند سیاسـت‌گذاری و قانون‌گذاری در حوزه زنان در ایران دسـتاوردهایی داشته که از آن جمله می‌توان به بهبود سـلامت و بهداشـت، تحصیلات، امید به زندگی و کاهش مرگ‌ومیر مادر و نـوزادان، حق رأی، درآمد و... اشـاره کرد، اما در همین حوزه نیز همچنان محرومیت‌های عمیقی از قبیل موارد مرتبط بـا ورزش بانوان، حقوق مربوط به خانواده، دسترسـی به مناصـب مهم مدیریتی، عدم بهره‌مندی از برخی از امکانات یا استعدادهای فـردی و... وجود دارد. آنچه مشـخص اسـت در فرایندهای برنامه‌ریزی توسعه ایران آنچه به‌عنوان دسـتاورد در حوزه زنان تلقی می‌شود، بهره‌مندی بیشـتر از منابع رفاه در جامعه بوده و زنان بیشـتر به‌عنوان گـروه برخوردار مورد توجه قرار گرفته‌اند. ایـن در حالی اسـت که ایـن روند در کشـورهای توسـعه‌یافته تکمیـل شـده و زنان از نـرخ بالای مشارکت و فعالیت در مدیریت سیاسی و اجتماعی جامعه برخوردار هستند. بنابراین با وجود تحولات و البتـه بـروز اتفاقات مثبت در مسـائل مربوط به زنان در کشـور، هنوز تا رسـیدن به شرایط ایدئال و وضعیتی قابل مقایسه با کشورهای پیشرفته راهی طولانی در پیش است.

با ورود کلمه فمینیست به فرهنگ لغات از سال ۱۸۷۲ در اروپا (و در سال ۱۹۱۰ در آمریکا) و پس از آن انقلاب صنعتی که با فشار گروه‌های فمینیستی اشـتغال زنـان در فعالیت‌های صنعتـی افزایش یافت، تاکنـون تغییرات چشـمگیری در وضعیت زنان رخ داده اسـت کـه از آن جمله ارتقای میزان تحصیلات، افزایش مشارکت‌های مدنی و ... و نهایتا تصدی پسـت‌های مهم سیاسـی و مدیریتی است. اسامی رؤسای‌جمهور، رؤسای مجلس و نمایندگان مختلـف در عرصه‌هـای بین‌المللـی حاکـی از توانمندی زنان در عهده‌داری مسئولیت‌های خطیر است. در ایران با مشروطه و پس از آن در سال ۱۳۲۲ با تشـکیل انجمـن زنان ایران، فعالیـت اجتماعی زنان دنبال شـد و پس از انقـلاب نیز فعالیت‌هایی از این سـنخ صورت گرفته و البته هنوز در کشاکش مغایرت‌های زنان در اندرونی (با نام فاخر رسـالت زن در خانواده) و زنان در اجتماع این‌سـو و آن‌سو می‌شـود. نبایـد از دسـتاوردهای امیدبخش این جنبش‌ها غافل بود و از تأسـیس مدارس دخترانه (حتی اگر بیش از نیم‌قرن بعد از تأسـیس مدرسه پسرانه اتفاق افتاده باشـد)، تصاحب صندلی‌های دانشگاه‌ها توسط زنان و دختران که منتج به ظهور زنان هنرمنـد، زنان مجلس‌نشـین، زنان سـفیر و زنان فرماندار هرچند معدود شـده است، نام نبرد. با توجـه به اینکه سـال‌ها از اعتراضـات غرب به نابرابـری زنان و مردان می‌گذرد و در پی آن حضور زنـان در عرصه‌های مختلف اجتماعی و سیاسـی آغاز شـده اسـت، اما در ایران به دلیل نبود تجربه مدرنیته، عدم باور به توانمندی زنان، گوشه‌نشـینی و کناره‌گیری زنان، تلقی مـرد به‌عنوان تنها نان‌آور خانواده و حتی همسوشدن برخی زنان با نگرش‌ها و باورهـای مخالف با جریان رشـد زنان، دگرگونی و تغییر وضعیت زنان در مشـارکت‌های سیاسـی، اجتماعی ایشان را کند یا اساسا متوقف کرده است.

اما منظور از مشـارکت چیسـت؟ مشـارکت را می‌توان ایجاد فرصت‌هایی بـرای قادرکردن همه اعضای جامعه بـرای همکاری فعالانـه، نفوذ بر فرایند توسـعه و سهیم‌شـدن در منافع حاصل از توسـعه تعریـف کـرد. (Midgely & etal,1989). مشارکت بیشتر زنان در روند توسعه کشورها امری ضروری اسـت. زنان که نیمی از جمعیت کشور را تشـکیل می‌دهند و طی سـال‌های گذشته با توجه بـه افزایـش تحصیلات عالـی، به‌عنـوان یکی از سرمایه‌های انسانی جدی و مهم برای مشارکت در کار، سیاسـت و اقتصاد کشور محسوب می‌شوند به دلیل وجود موانعی که ناشـی از مناسبات فرهنگی و اجتماعی و همچنین طـرز تلقی و نگرش منفی نسـبت به ایشان اسـت، برای حضور در اجتماع و عرصه‌های مهم کاری و مدیریتی نسـبت به مردان دچار عدم مزیت می‌شوند.

هم‌اکنون زنان ایرانی با افزایش سـطح سواد و ارتقای سـطح توانمندی خود طالب سهم بیشتری از مدیریـت جامعه و همچنیـن ایجاد فرصت‌های برابر با مردان برای مشـارکت سیاسی، اقتصادی و اجتماعی هستند.

اما تبعیض جنسـیتی، مانـع از تحقق این مهم به شـمار می‌رود. جدای از محدودیت‌های قانونی دراین‌باره که نیاز به اصلاح و بازنگری دارد، سـقف شیشـه‌ای موجـود بر بالای سـر زنان، یـک بار به دلیل مردسـالاری، یک بار به دلیل زن‌سـتیزی، یک بار بـه دلیل زن ناباوری و یک بار به دلیل قراردادن جایگاه زن صرفا در خانواده، امکان رشـد و ترقی را از تقریبا نیمی از جمعیت کشـور سلب کرده است. این موضوع از دو بُعد قابل بررسـی است: نخست هنجارهای اجتماعی با تأکید بر مسئله «جنس زن» و در واقع نگرش‌هـا و باورهـای مـرتبط بـا آن است که در بروز مشـکلات و تبعیض‌های «جنسـیتی» و نهایتا پایین‌بودن مشـارکت سیاسی، اجتماعی زنان نقش مهمی ایفا می‌کند. دوم سهم‌دهی ناعادلانه به زنان و نبود فرصت‌های برابر است.

یکـی از دلایـل توفیق‌نداشـتن زنـان در ایران، نگاه جنسـی به زن و نه نگاه جنسـیتی است؛ بنابر تعریف لیـس تورس «جنس (sex) عبارت اسـت از هویت زیسـتی یـا فیزیکی و ژنتیـک یک فرد که به موجب آن انسـان نـر یا ماده به دنیـا می‌آید و «جنسیت (gender)» به رفتار آموخته اجتماعی و انتظاراتـی که جامعه از زن و مرد دارد، برمی‌گردد. علاوه‌برایـن نقش و جایگاه متفـاوت اجتماعی که در هر فرهنگ برعهـده زنان و مردان قرار می‌گیرد، نیز در مقوله جنسیت قرار می‌گیرد». این موضوع و نحوه نگرش، حضور زنـان در جامعه را با احتیاط و محدودیت‌های خاصی مواجه کرده است. نقطه آسـیب‌پذیر و پاشنه‌آشـیل منزلت خانواده، اغلب تهدید خوبـی برای مشـارکت‌نکردن زنان و تلخ‌تر از آن فرصت خوبی برای حذف ایشـان به شـمار می‌رود.

فراگیـری این نـگاه، مصادیق عینـی زیادی در جامعه ما دارد. سـلب حضور زنان در ورزشگاه‌ها و اسـتفاده از حضور نمایشـی و گزینشی ایشان در چند بازی برای محروم‌نشـدن از میزبانی مسابقات باشـگاهی یا ملی، مقابل دوربیـن قراردادن برخی زنـان در راهپیمایی‌هـا و انتخابـات و... هنگامـی که حضور مدنی گسـترده اقشـار مختلف جامعه لازم باشـد؛ درحالی‌که در شـرایط عادی با ایشان برخوردهـای متفاوتی انجام می‌شـود؛ حذف یا در معرض حـذف قراردادن زنان معـدودی که برای سـمت‌های مختلف مدیریتی انتخاب می‌شوند، به بهانه‌هـای مختلف و از طرف دیگر سـهم‌دهی به زنان پیش از حق‌دهی یکی از دلایل آسیب‌پذیربودن زنان در مشارکت سیاسی، اجتماعی است. به‌عنوان مثال در برنامه ششم توسـعه مقرر شده است ۳۰ درصد پسـت‌های مدیریتی کشور تا پایان برنامه به بانـوان اختصاص یابد. این قانـون هرچند یک گام مهم بـرای رفع تبعیض‌های جنسـیتی به شـمار می‌رود؛ اما تعداد کـم صندلی‌های اختصاصی به بانـوان آن هم در فرایند تسـهیم براسـاس ژن؛ نه براسـاس شایسته‌سـالاری بیش از آنکه به حضور مؤثـر زنـان کمکی کرده باشـد، هیزمـی به آتش تبعیض‌ها افزوده اسـت. ایجادنشدن فرصت‌های برابر برای تصدی پسـت‌های مدیریتی، وجود زنانی کـه نام مردانی را به عاریت گرفته‌اند، رقابت نابرابر و ناسـالم، نبود شایسته‌سـالاری، جای زن‌ها را در اجتمـاع، دسـتگاه‌ها و نهادها به حـدی کم کرده اسـت تا اینکه حتی خود زن‌ها هم به جنبش علیه زنان کشانده شـده‌اند؛ جنبشی که شاید بتوان اسم آن را تنگ‌نظـری اجتماعی زنانه نامید. اسـمی که اتحادنداشـتن زنان را در پی داشته و مسیر رسیدن ایشان به جایگاه واقعی را سخت‌تر کرده است و از سوی دیگر مردان تصمیم‌گیر را برای تصمیم‌گیری در این زمینـه و احقاق حقوق حقـه زنان با تردید بیشتری مواجه کرده است.

موازنـه برابر قدرت بین زنـان و مردان در ایران، بـا وجود محدودیـت حقوقی و قانونـی در زمینه مشـارکت در مدیریـت و سیاسـت و همچنیـن نقش سـنتی زنان به‌سـرعت امکان‌پذیر نیسـت؛ اما می‌تـوان با تغییر نگرش از جنس به جنسـیت زنان، تأمین امنیت اجتماعی ایشـان، ایجاد فرصت و حق بهره‌برداری برای بروز اسـتعدادهای زنان و دختران، از سـختی مسـیر ارتقای زنان کاست و با غلبه بر شـکاف‌های پایدار جنسیتی و تبعیض‌های موجود، بـه افزایش مشـارکت زنان کـه از نکات کلیدی در کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه اسـت، نزدیک شـد و زنان ایرانی را که بیشـتر در حاشیه مناسـبات اجتماعی و سیاسـی قرار دارند، به متن و میـدان آورد. در ایـن فرایند ضمن ایجاد تصویر درسـتی از روابط بین دو جنـس، باید برای ایجـاد روابط مکمل یا مسـاوی در خانه و جامعه اقدام کرد. مشـارکت زنان در سرنوشـت خویش و جامعـه باید به‌عنوان یک هدف قرار گیرد و زنان در تصمیمات و اقدامات سرنوشت‌ساز خویش شرکت مؤثر و فعال داشـته باشند. مشارکت زنان در همه مراحل برنامه‌ریزی، تصمیم‌سـازی و تصمیم‌گیری، نه‌فقط در اصلاح روابط زنـان و مردان مؤثر بوده؛ بلکه بـه رفع بسـیاری از محدودیت‌هـا و قوانین مرتبط به حوزه زنان نیز کمک شایانی خواهد کرد.

هسـتند مادران و همسـران و دختران و زنانی که در مقابل مصائب و مشـکلات موجود در مسیر اعتلای حقوق زنان می‌ایستند و برای تحقق جایگاه واقعی خود و دیگر زنان، فعالیت می‌کنند.

نگاه

فرمانده مدیریت کرونا در کلان‌شهر تهران:

از قرنطینه غول بی‌شاخ‌ودم ساختند

• **شـرق:** فرمانـده عملیـات مدیریـت کرونا در کلان‌شهر تهران، با تأکید بر ضرورت تحقق الزامات در خانه ماندن مردم و اینکه اگر سـطح مداخلات افزایش نیابد اپیدمی تا پایان خرداد طول می‌کشـد، گفت: مـا با یک رخداد بسـیار پیچیـده بیولوژیک روبه‌رو هسـتیم که تقابـل با آن ماننـد یک جنگ تمام‌عیار فرسایشی اسـت و ممکن است مدت آن نیز طولانی‌تر از چیزی باشد که انتظار می‌رود. دکتر علیرضا زالی با بیان اینکه باید بیش از گذشته بحث کرونا و کوبید ۱۹ در تهران جدی گرفته شود، اظهار کرد: در روزهای آغازین این بیماری، برخی حرف‌ها و اظهارنظرها متأسـفانه باعث شـد مردم با سطح غیرمتعارفی از تساهل با بیماری برخورد کنند و فکر کنند کوبید ۱۹ بیماری سـاده‌ای مثـل آنفولوانزای فصلی اسـت؛ اما متأسفانه این‌طور نیست و آماری که در کشور ایتالیا و کره‌جنوبی به دست آمده، نشان می‌دهد مرگ‌ومیر این بیماری با آنچه در چین اعلام شـد، متفاوت اسـت.او با بیان اینکه آمار مرگ‌ومیر در ایتالیـا ۱۰ درصـد و در کره‌جنوبـی ۷٫۹ درصد گزارش شده است، گفت: آمار با ۳.۴ و ۲.۷ درصدی کـه در روزهای اول در چین گزارش شـد، متفاوت اسـت. زالی بـا بیان اینکـه باید منتظر اسـتخراج آمار جهانی ماند تا بر اسـاس آن سـیمای بیماری مشاهده شود، گفت: ۲۰ درصد افرادی که دچار این بیماری می‌شـوند، فرم شـدید آن را می‌گیرند و در افراد پرخطر و مسـن این بیمـاری خیلی بی‌رحم‌تر عمل می‌کنـد.او با تأکیـد بر اینکـه کروناویروس، ویروسـی بی‌رحم و بسـیار سـمج و فرصت‌طلب اسـت، گفـت: در کمترین فرصتـی می‌تواند همه افراد را مبتلا کند؛ زیرا سـرایت‌پذیری بالایی دارد و بسـیاری از ابعاد بیولوژیک آن برای بشر ناشناخته اسـت. ما با ویروس نوپدید بسـیار عجیب‌وغریبی روبه‌رو هسـتیم که با بسیاری از ویروس‌های قبل از خودش متفاوت عمل می‌کنـد. با این حال، به نظر می‌رسـد برخی از مسـئولان اجرائی و اداری ما در کشور و در برخی از موارد مردم، جدیت و حساسیت موضوع را در نظر نگرفته‌اند و برخی از اظهارنظرها حاکی از آن اسـت که شـاید ما نتوانستیم مفاهیم مهم و حساسـیت‌زای ایـن بیماری را به سـمع و نظر همه اعم از مردم و مسـئولان برسـانیم.وی با تأکیـد بر اینکه باید حتما با مـردم درباره اپیدمی‌ها صادقانه صحبت کرد، گفت: شفافیت کمک می‌کند بهتر و سـالم‌تر از اپیدمی‌ها عبور کنیـم؛ این رفتار توصیه‌شـده در برابر اپیدمی‌هاست؛ یعنی نه مردم را بیش از حد ترسـاند و در آنها تشویش ایجاد کرد و نه با کتمان حقایـق و در واقع با پنهان‌کاری‌های بی‌مورد، مردم را از واقعیت‌ها دور نگه داشت. زالی با اشاره به وضعیت ترددها در شهر تهران گفت: آیا واقعا ریتم زندگی ما در تهران با شرایط یک اپیدمی همخوانی دارد؟ مطلقا نه. این نشـان می‌دهد که هنوز نه مردم و نه مسـئولان اهمیـت موضوع را درک نکرده‌انـد؛ اپیدمی تعارف نـدارد، فقیر و غنی نمی‌شناسد و شـوخی ندارد. ما نباید مردم را دچار تناقض کنیـم. باید حتما افزایـش اعتماد عمومی صورت بگیرد؛ برای مثـال ما به مردم می‌گوییم در خانه بمانید که راهبرد درسـتی هم است، اما مردم گلایـه می‌کننـد و می‌گویند برای مانـدن در خانه الزاماتی وجود دارد و این الزامات در جامعه محقق نشده و چون این الزامات محقق نشده، ممکن است مردم به پیام‌های هشدارآمیز ما توجه کمتری کنند.

ادامه در صفحه ۱۳

جدول ۳۶۳۲ ■ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- رهبر خراسانی سـیاه‌جامگان- آخرین طبقه برج‌هـای مسـکونی ۲- فلـزی جامد و رسـانا- ماگنـت- مرکز اسـتان الانبار در عـراق ۳- باربر- نام فارسـی اسید کلریدریک- بسـیار سرد ۴- کاخ سلطنتی پاریس- پشـتکار- مقابل اصل ۵- پرتابه ورزشی- بافنده- گمان ۶- اتومبیل آلمانی- خاک- رزمی ۷- ضمیر سـوم شـخص- اشـتباهاتی که نمازگزار هنـگام خواندن نماز مرتکب می‌شـود- برشته و کباب‌شـده ۸- گنجینه- واحد اندازه‌گیری گرما- نتیجه گرفته‌شـده ۹- اضطـراب و نگرانی- غیرواقعی و ساختگی- گشاده۱۰- بسیار بخشنده- پهلـوان آذری- تربیت صحیح ۱۱- درجه حرارت- عقیم- دم و بازدم ۱۲- چند رأی- همنشین- روزانه ۱۳- صـوت شـگفتی- فسـیل- پول قطـر ۱۴- از پروتئین‌هـای موجـود در گلبـول قرمز خـون- از قالب‌های شـعر فارسـی- نـت چهـارم ۱۵- باغ درخت خرما- فرسایش.

عمودی:

۱- محوکـردن- صبـح- برخـی در آن حمام می‌کنند ۲- سر بریده- داستان کوتاه- خوش‌چهره ۳- سندرم نقص ایمنی اکتسابی- روی قاب پنجره می‌اندازنـد- دانه معطر ۴- همسـایه سـنگاپور- پرنـده‌ای خـوش‌آواز- پایـه ۵- عـددی مفرد- داغ‌ترین قسمت داخلی زمین- کلمه هشدار- نفوذ تدریجی آب ۶- قایق موتوری- سـایه‌بان درشکه- آواز بلنـد ۷- رواج‌دهنده- روزهـا- برطرف‌کردن زنگ از فلز ۸- رمانی نوشته محمدرضا بایرامی ۹- شـهر برج ایفل- زمزمه‌کردن- خوردنی صبحانه۱۰- زاده چهارپایـان- منزل آذری- فرمان سـکوت ۱۱- نیم‌سـال تحصیلی- پهلو، کنار- آشکارا- عید ویتنام ۱۲- طبقه‌ای از سـاختمان- مقابل سـردی- بعد از ژانویه ۱۳- دو یار هم‌قد- سخت و محکم- معروف ۱۴- امانـت- طراحـی اولیـه- نوعـی نارنگی ۱۵- گوشت را به آن کشیده و کباب کنید- قلعه‌ای در دل کویر شهرستان آران و بیدگل- بسیار مشتاق.

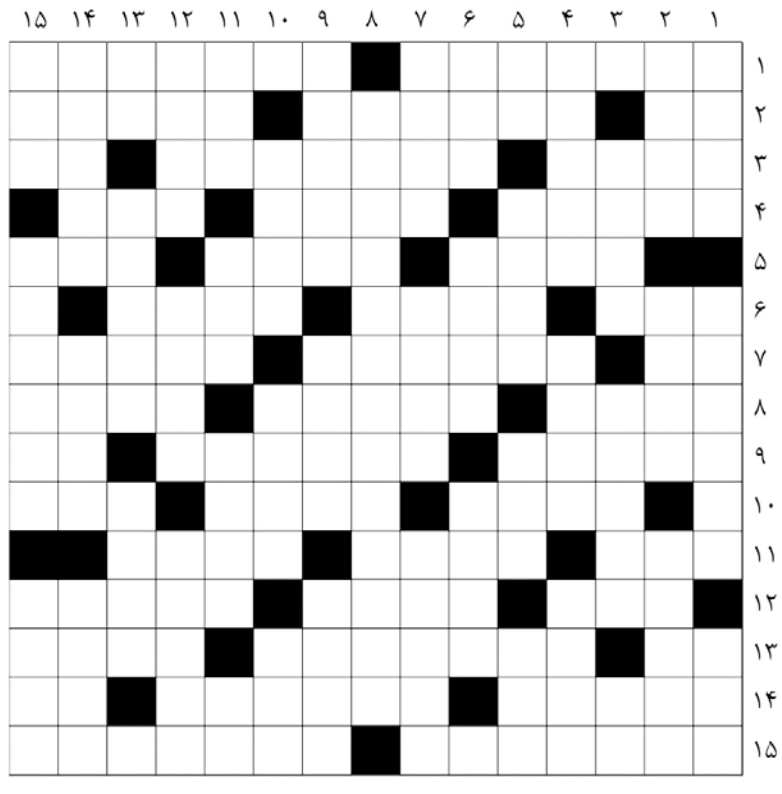

حل سودوکو سخت

۷	۱	۹	۳	۲	۴	۸	۶	۵
۵	۴	۸	۱	۷	۶	۹	۳	۲
۲	۶	۳	۸	۵	۹	۷	۴	۱
۱	۳	۲	۶	۹	۸	۵	۷	۴
۹	۷	۶	۲	۴	۵	۱	۸	۳
۴	۸	۵	۷	۳	۱	۶	۲	۹
۳	۵	۴	۹	۶	۷	۲	۱	۸
۸	۹	۷	۴	۱	۲	۳	۵	۶
۶	۲	۱	۵	۸	۳	۴	۹	۷

حل سودوکو ۲۶۲۷

۹	۴	۷	۲	۸	۶	۱	۳	۵
۳	۸	۲	۷	۱	۵	۹	۶	۴
۱	۶	۵	۹	۳	۴	۸	۷	۲
۴	۵	۸	۳	۷	۲	۶	۱	۹
۲	۳	۹	۸	۶	۱	۵	۴	۷
۶	۷	۱	۵	۴	۹	۳	۲	۸
۵	۹	۳	۱	۲	۷	۴	۸	۶
۸	۲	۴	۶	۹	۳	۷	۵	۱
۷	۱	۶	۴	۵	۸	۲	۹	۳

جدول ۳۶۳۱

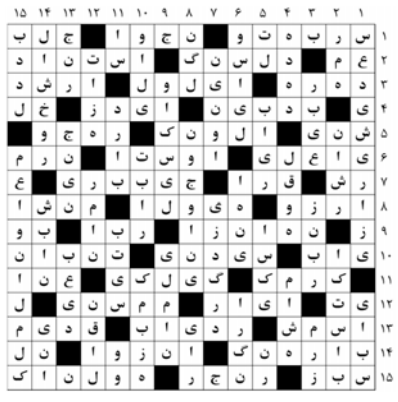

سودوکو سخت ۲۶۲۸

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

۷			۵		۲	۳		
	۳					۱	۵	
	۱			۸		۲		۷
				۲		۷		
			۱		۹			
		۶		۳				
۶		۴		۹			۳	
	۸	۳					۲	
		۵	۸		۳			۹

سودوکو ساده ۲۶۲۸

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

۵		۱	۳	۶				
۷					۴	۱		۸
۳		۲						
			۵	۳		۸		۷
			۶	۴	۱			
۹		۳		۸	۲			
						۶		۳
۸		۷	۴					۹
				۱	۳	۲		۴